

**РЕВИДИРАНА ТУЖИЛАЧКА СТРАТЕГИЈА ЗА ИСТРАГУ И ГОЊЕЊЕ
РАТНИХ ЗЛОЧИНА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
(2022-2026)**

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ИЗРАЗА У РЕВИДИРАНОЈ ТУЖИЛАЧКОЈ СТРАТЕГИЈИ

РАТНИ ЗЛОЧИНИ – заједнички назив за сва кривична дела из надлежности Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије у складу са члановима 2. и 3. Закона о надлежности државних органа у поступку за ратне злочине („Сл. гласник РС“ бр. 67/2003, 135/2004, 61/2005, 101/2007, 104/2009, 101/2001 – др. закон, 6/2015 и 87/2018)

ОШТЕЋЕНИ – заједнички назив за оштећеног у смислу тачке 11., став 1., члан 2. Законика о кривичном поступку Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 и 62/2021) и жртву у смислу одредаба међународног права

ОКРИВЉЕНИ – израз који служи као општи назив за осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног у смислу тачке 2., став 1., члана 2. Законика о кривичном поступку Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 и 62/2021)

ПОСТУПАК – предистражни поступак и кривични поступак у складу са тачком 14., став 1., члан 2. Законика о кривичном поступку Републике Србије („Сл. гласник РС“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 и 62/2021)

ОБРАЂИВАЧ ПРЕДМЕТА – тужилац за ратне злочине, заменик тужиоца за ратне злочине и тужилачки помоћник коме је додељен предмет у рад у складу са чланом 3. Правилника о управи у јавним тужилаштвима („Сл. гласник РС“ бр. 110/2009, 87/2010, 5/2012, 54/2017, 14/2018 и 57/2019)

ПРВИ ЗАМЕНИК – заменик тужиоца за ратне злочине који је годишњим распоредом послова одређен да замењује тужиоца за ратне злочине у случају одсуства или спречености у складу са чланом 19. Правилника о управи у јавним тужилаштвима („Сл. гласник РС“ бр. 110/2009, 87/2010, 5/2012, 54/2017, 14/2018 и 57/2019)

Увод

Доношење основне Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина за период од 2018. до 2023. године било је условљено потребом да се утиче на унапређење ефикасности у процесуирању ратних злочина, као и да се одреди јасна стратегија поступања Тужилаштва за ратне злочине у наредних пет година.

Утемељење Стратегије почивало је на Акционом плану за Поглавље 23 и тадашњој Националној стратегији за процесуирање ратних злочина¹ (у даљем тексту: НСПРЗ), као и на Излазној стратегији Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију.

По усвајању Стратегије на Колегијуму Тужилаштва за ратне злочине, на седници одржаној дана 04. априла 2018. године, отпочела је њена имплементација.

У међувремену, Акциони план за Поглавље 23 је ревидиран, а Национална стратегија за ратне злочине 2016.-2020. замењена је новом Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина (2021.-2026.) коју је Влада Републике Србије усвојила 14. октобра 2021. године. Према новој Националној стратегији, Тужилаштво за ратне злочине одговорно је за спровођење четрнаест мера, а у оквиру мере 1.1. која се односи на унапређење ефикасности рада Тужилаштва, **предвиђено је усвајање ревидиране Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина.**

Имајући у виду чињеницу да је одређени број активности из постојеће Тужилачке стратегије (2018.-2023.) испуњен, а да поједине активности треба у извесној мери кориговати и ускладити са новим стратешким документима Републике Србије који се односе на питање процесуирања ратних злочина, а све у циљу унапређења ефикасности у поступању овог Тужилаштва, приступило се изради ревидиране Тужилачке стратегије за истрагу и гоњење ратних злочина 2022.-2026.

Текст ревидиране Стратегије обухвата краћи преглед постигнутих резултата након отпочињања имплементације Стратегије за период од 2018. до краја 2021. године, као и основне смернице за даље поступање и механизме за надзор над спровођењем Стратегије.

Саставни део ревидиране Тужилачке стратегије чини Акциони план сачињен ради лакшег спровођења и реализације посебних циљева Стратегије. Њиме су разрађене активности у оквиру сваког појединачног циља и мере, одређени су рокови за

¹ Ревидирани Акциони план за поглавље 23 доступан на званичној интернет презентацији Министарства правде, Национална стратегија за процесуирање ратних злочина је доступна на интернет презентацији ТРЗ

њихово спровођење и други релевантни параметри које је било потребно дефинисати, што ће допринети лакшој и квалитетнијој процени успешности спровођења Стратегије, односно праћењу њеног спровођења, како од стране самог тужилаштва тако и од стране других државних органа надлежних у поступцима за ратне злочине и задуженим за праћање рада овог Тужилаштва, као и свих заинтересованих актера, организација цивилног друштва и јавности. Текст Стратегије и Акционог плана по потреби ће се додатно унапређивати.

Заједничка позиција ЕУ у делу „Правосуђе и основна права“ констатује да Република Србија треба да унапреди процесуирање случајева домаћих ратних злочина и предвиђа да „Србија усваја и ефикасно примењује Тужилачку стратегију за истрагу и гоњење ратних злочина, прати примену Стратегије и процењује њен утицај, кад је то потребно и примерено“.

Ревидирање Стратегије допринеће промовисању политике помирења, толеранције, регионалне сарадње и добросуседских односа као предуслова трајне стабилизације и напретка читавог региона.

Визија стратегије је ефикасно поступање у предметима ратних злочина, у складу са међународним стандардима, у оквиру Устава и закона Републике Србије и подразумева чврсту и смислену регионалну и ширу међународну сарадњу, заштиту сведока и оштећених на високом нивоу, уз активно укључивање Службе за информисање и подршку оштећенима и сведоцима и Јединице за заштиту увек када је то потребно, расветљену судбину што већег броја несталих, унапређено информисање јавности о суђењима за ратне злочине и едукације о примени међународних конвенција.

Мисија Стратегије подразумева оснажене институционалне, административне и друге инструменте неопходне за постизање визије и општих и посебних циљева Стратегије.

Принципи Стратегије остају исти: стављање жртве у фокус, одржавање самосталности Тужилаштва за ратне злочине, фокусиране истраге и кривична гоњења, утврђивање кривичне одговорности најодговорнијих учинилаца без обзира на формални ранг, посвећивање посебне пажње заштити сведока и жртава, јачање сарадње између релевантних институција, као и регионалне и шире међународне сарадње.

ОПШТИ ЦИЉ Стратегије је био и остао сузбијање некажњивости ратних злочина кроз ефикасне истраге, оснажене процесне и ванпроцесне механизме за заштиту и подршку сведока и оштећених, квалитетну сарадњу између државних органа који поступају у предметима ратних злочина, регионалну и ширу међународну сарадњу, уз смањен број несталих лица и унапређену транспарентност поступака за ратне злочине.

Фокус остаје на истим *посебним циљевима* одређеним у Тужилачкој стратегији 2018.-2023., што су и заједнички циљеви осталих стратешких докумената у Републици Србији који се баве унапређењем поступака за ратне злочине:

1. Повећање ефикасности истраге и кривичног гоњења свих тешких, масовних и систематски вршених ратних злочина, у складу са приоритетима у поступању одређеним овом Стратегијом;

2. Унапређење механизма заштите и подршке сведоцима и оштећенима и усаглашавање њиховог положаја у поступцима за ратне злочине са стандардима ЕУ и међународним стандардима;

3. Унапређење регионалне сарадње у процесуирању учинилаца ратних злочина;

4. Унапређење сарадње преко ЕУЛЕКС-а са Привременим институцијама у Приштини, у складу са процедурама узајамне правне помоћи;

5. Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (МРМКС);

6. Постизање напретка у расветљавању судбине несталих лица;

7. Унапређење транспарентности у раду Тужилаштва за ратне злочине.

Мере и активности допринеће реализацији обавеза установљених Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина 2021-2026, ревидираним Акционим планом за Поглавље 23 и другим стратешким документима у Републици Србији у којима је Тужилаштво за ратне злочине носилац активности (као што је Национална стратегија за остваривање права жртава и сведока кривичних дела). Иако поменути документи садрже рокове за извршавање активности, кроз Акциони план уз Тужилачку стратегију биће додатно акцентована обавеза њиховог благовременог спровођења.

Тужилаштво ће наставити да ради на сузбијању некажњивости ратних злочина предузимањем и преузимањем кривичног гоњења од регионалних тужилаштава када за то има законских услова, пружањем правне помоћи другим надлежним тужилаштвима на регионалном и међународном нивоу, без обзира на својства и статус учиниоца или жртве и уз пуно поштовање права оштећених и сведока. Посебна пажња посвећена је и расветљавању судбине лица која се и даље воде као нестала и интензивирањем истрага у правцу откривања локалитета на којима су похрањени посмртни остаци страдалих у оружаним сукобима на простору бивше СФРЈ.

У даљем тексту пружа се кратак осврт на најважније спроведене активности из Тужилачке стратегије 2018-2023 будући да су детаљни извештаји о активностима у претходном периоду били јавно доступни кроз различите извештаје које је Тужилаштво

сачињавало на кварталном нивоу (о спровођењу Националне стратегије за ратне злочине, Акционог плана за поглавље 23, као и о спровођењу Тужилачке стратегије). Такође, пружене су даље начелне смернице за будуће поступање.

ПОВЕЋАЊЕ ЕФИКАСНОСТИ У ПОСТУПАЊУ

Основни циљ Тужилачке стратегије је повећање ефикасности у поступању. Кроз основну Стратегију биле су одређене смернице за достизање овог циља које су подразумевале:

1) коришћење постојећих капацитета у складу са приоритетима у поступању које је обухватало јачање институционалних и административних капацитета ТРЗ, примену нових технологија и метода рада;

2) обезбеђење пуне поверљивости процеса истраге;

3) унапређење финансијских истрага и одузимање имовинске користи стечене кривичним делом;

4) афирмисање примене института споразума о признању кривичног дела.

У правцу повећања ефикасности у раду, по отпочињању имплементације Тужилачке стратегије спроведене су бројне активности од којих су најзначајније следеће:

а) одређивање критеријума за приоритизацију предмета:

У Тужилачкој стратегији донетој 2018. године критеријуми за одређивање приоритета били су одређени у оквирима постављеним законом, релевантним прописима за поступање Тужилаштва и стратешким документима - Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина и Акционим планом за Поглавље 23.

Акцент је био на интересу кривичног поступка као примарном критеријуму, док су, уз критеријуме ближе одређене тада важећом Националном стратегијом за ратне злочине, одређена још три критеријума - ажурност у поступању, постојање активне и пасивне персоналне везе (у складу са критеријумом који се односи на доступност доказа, осумњиченог, сведока и жртава) и јачина повреде заштићеног добра (у складу са критеријумом последице ратних злочина).

Према ревидираном Акционом плану за Поглавље 23 један од показатеља ефикасности истраге у предметима ратних злочина је покретање нових приоритетних и озбиљних предмета.²

Иако сваки предмет ратних злочина представља озбиљан предмет, будући да су злочини такве природе да се подводе под озбиљна кршења норми међународног хуманитарног права, **уочена је потреба да се постојећи критеријуми за одређивање приоритета додатно прецизирају.**

Приоритет у поступању имаће:

-предмети који се односе на злочине са тешким последицама, укључујући велики број жртава и више радњи извршења;

-предмети са елементима сексуалног насиља;

-предмети у којима су учиниоци у време извршења кривичног дела била лица вишег или високог ранга у војсци, полицији или цивилној власти;

-преузети предмети од регионалних тужилаштва;

-процесуирање у складу са доступношћу доказа, осумњичених, сведока и жртава требало би да буде узето у обзир при доношењу одлуке тужиоца да ли ће подићи оптужницу против одређеног лица или више њих или ће тај предмет уступити другом тужиоцу за ратне злочине у региону;

-предмети категорије „2“ и они у којима су докази прослеђени од стране МКСЈ/МРМКС.

Међу приоритетним предметима дакле, наћи ће се и предмети у којима је преузето кривично гоњење од регионалних тужилаштва. Иако ће Тужилаштво за ратне злочине своје капацитете првенствено усмерити ка доношењу сопствених наредби о спровођењу истраге, а потом и подизању оптужница, тамо где је могуће одмах ће се приступати подизању преузетих оптужница, будући да су оне већ потврђене од стране надлежног регионалног суда и одмах се улази у фазу припремног рочишта, што подразумева брже, ефикасније и економичније поступање. Преузимање кривичног гоњења један је од показатеља високог степена сарадње међу регионалним тужилаштвима.

Такође, пажња се посвећује и утврђивању постојања одговорности учинилаца који су формално или *de facto* имали високи/виши статус у војсци, полицији и цивилној власти.

² Ревидирани Акциони план за Поглавље 23 налаже да „све приоритетне и озбиљне оптужбе треба да буду на адекватан начин процесуиране у складу са Тужилачком стратегијом“, а као један од показатеља успешности за делотворно спровођење адекватних истрага оптужби и једнак третман осумњичених.

Универзалност, самосталност, непристрасност и забрана дискриминације по било ком основу остају основна начела поступања овог тужилаштва, конкретизована и изражена у одредбама Устава, закона и подзаконских аката, па се на овим начелима заснивају и критеријуми за утврђивање приоритета у поступању (у правцу забране дискриминације говори и Прелазно мерило у оквиру ревидираног Акционог плана за Пг 23 у коме се од државних органа који се баве проблематиком ратних злочина подсећа на обавезу да се обезбеде права жртава и приступ правди без дискриминације³).

Радна група за селекцију предмета по приоритетима

Са циљем формирања листе приоритетних предмета и решавања свих важнијих случајева, у Тужилаштву је у претходном периоду формирана **Радна група за селекцију предмета по приоритетима** чији ће задатак бити детаљна обрада свих предмета у којима су активни предистражни и истражни поступци. Након тога, предмети ће се груписати у 3 категорије (I, II и III) у складу са наведеним критеријумима приоритета **који су детаљно разрађени у посебном акту**, а потом ће се одредити рокови у којима ће обрађивачи поступати.

Заменици тужиоца за ратне злочине ће на кварталном нивоу сачињавати извештаје и обавештавати тужиоца за ратне злочине или заменика којег он одреди о стању у предмету и радњама које је потребно предузети, са циљем да се донесу мере за убрзање поступка у циљу доношења тужилачке одлуке – наредбе о спровођењу истраге и оптужнице.

Један од начина праћења повећања ефикасности истраге подразумеваће сачињавање табеларног приказа истрага, гођења и пресуда високорангираних/средњерагниратних учинилаца кривичних дела ратних злочина (војних, полицијских и цивилних власти).

-Статистички подаци-

Од почетка примене Тужилачке стратегије 2018-2023 Тужилаштво за ратне злочине подигло је 28 оптужница против 30 лица. Од тога:

³ „Србија доказује делотворно спровођење адекватних истрага оптужби и једнак третман осумњичених, не дајући утисак да је било ко изнад закона, без обзира на њихову националност, етничку припадност или да ли се ради о жртвама“

-током 2018. године подигнуто је 10 оптужница од којих је 6 резултат преузетог кривичног гоњења из Босне и Херцеговине, док су 4 оптужнице резултат истраге Тужилаштва за ратне злочине;

-током 2019. године подигнуте су 4 оптужнице, од чега 3 у предметима у којима је преузето кривично гоњење, док је 1 оптужница резултат истраге Тужилаштва за ратне злочине;

-током 2020. године подигнуто је 7 оптужница против 9 лица, од чега су 2 оптужнице резултат истраге Тужилаштва за ратне злочине;

-током 2021. године подигнуто је 7 оптужница против 9 лица, од чега у односу на 3 лица након спроведене истраге Тужилаштва за ратне злочине.

Почев од 2020. године интензиван је пораст броја оптужница које обухватају комплексне догађаје, са великим бројем жртава и окривљене високог или вишег ранга, што су у својим извештајима препознале и међународне институције које прате процесуирање ратних злочина. Током 2020. године су покренути поступци против 2 високорангирана лица, током 2021. године против 3 високорангирана лица.

б) Преузимање предмета од правосудних органа из опште надлежности и израда евиденције догађаја ратних злочина

Од фебруара 2016. године па до краја 2021. године Тужилаштво за ратне злочине је преузело предмете који су могли садржати елементе ратних злочина од Виших јавних тужилаштва у Нишу, Врању, Лесковцу, Пожаревцу и од Окружног суда у Приштини, Пећи и Призрену. Након детаљног разматрања и обраде преузетих предмета, у раду тужилаштва је остао укупно 1731 предмет, а остали предмети су враћени на поступање надлежним тужилаштвима.

Посебна пажња посветиће се сачињавању евиденције свих догађаја ратних злочина.

Извори података остају исти, те ће се за потребе израде евиденције користити подаци Службе за откривање ратних злочина МУП-а РС, подаци МКТЈ, односно МРМКС, подаци из архива Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима против човечности и међународног права, подаци прикупљени од регионалних тужилаштва, Комисије за нестала лица Владе Републике Србије, подаци релевантних организација цивилног друштва које прате поступке за ратне злочине и други релевантни подаци.

У складу са обавезом из Националне стратегије за процесуирање ратних злочина (2016.-2020.) Тужилац за ратне злочине је у септембру 2018. године на регионалној

конференцији у Истанбулу састанку иницирала је израду регионалне базе података о свим случајевима суђења за ратне злочине. Циљ који се формирањем овакве базе желео постићи је уједначеност праксе свих судова и већа за ратне злочине.

У вези са наведеном обавезом израде регионалне базе података, уз сагледавање свих релевантних околности, закључује се да су, након иницијативе Тужилаштва, за даље спровођење ове активности надлежни **судови (у Републици Србији и региону)** који поступају у предметима ратних злочина, с обзиром да се ради о формирању **базе судске праксе**. Такође, формирање овакве базе изискује озбиљно ангажовање људских и материјалних ресурса, с обзиром да се ради о интернационалној бази података. На крају, треба имати у виду да је свим заинтересованим лицима већ јавно доступна база података о пресудама у предметима ратних злочина коју је формирао Суд Босне и Херцеговине у којој су доступне и пресуде донете од стране судова у Републици Србији (линк: www.warcrimesdatabase.net). Стога, ова активност није ни предвиђена у пратећем акционом плану.

-Премештање Архива Комитета у просторије Тужилаштва и класификација предмета-

Архив Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима против човечности и међународног права пресељен је у просторије Тужилаштва. Извршена је расподела предмета да би се у оквиру расположивих капацитета унапредио рад Тужилаштва.

Завршена је класификација предмета по територијалном принципу (РХ, БиХ и КиМ), а поступајући заменици су у свом раду континуирано користили ту документацију, чија је доступност сада олакшана. Сви предмети из архива су пописани, класификовани и распоређени обрађивачима предмета који по њима континуирано поступају.

Формирани су тимови обрађивача предмета према територијалном принципу - повезаности предмета са местом извршења кривичног дела (Босна и Херцеговина, Република Хрватска, АП КиМ), па је у том правцу извршена и расподела предмета.

У даљем спровођењу Стратегије састав тимова биће подложен променама у складу са кадровским капацитетима како би се обезбедио континуитет у раду и правилан распоред рада, а **задаци тимова** ће подразумевати:

-поступање у предметима које води Тужилаштво за ратне злочине, а који се односе на кривична дела почињена на територији Босне и Херцеговине/Републике Хрватске;

- поступање по захтевима за пружање правне помоћи Тужитељства БиХ/ДОРХ;
- доследну примену релевантних аката о сарадњи закључених на државном нивоу или са регионалним тужилаштвима;
- познавање судске и јавнотужилачке праксе релевантне за поступање у конкретним предметима;
- активно учешће у стручном усавршавању са надлежним органима у БиХ и у Републици Хрватској;
- припрему и учешће у састанцима са представницима Тужилаштва БиХ и ДОРХ.

Задатак тимова за поступање у предметима извршеним на територији АП Косово и Метохија подразумеваће:

- поступање у предметима које води Тужилаштво за ратне злочине који се односе на кривична дела извршена на том подручју;
- поступање у предметима за пружање правне помоћи по захтевима привремених институција самоуправе у Приштини и по захтевима Мисије ЕУЛЕКС у складу са Процедурама узајамне правне помоћи предвиђене Техничким протоколом за имплементацију ИБМ које је усвојила Влада Републике Србије закључком од 07.03.2013. године;
- праћење актуелних одредаба националног законодавства и међународног права које би могле имати утицај на процесуирање ратних злочина почињених на АП КиМ;
- праћење поступака пред Специјализованим већима у Хагу.

-Систем за електронско обелодањивање-

EDS sistem (electronic disclosure sistem) Међународног резидуалног механизма за кривичне судове се континуирано користи од стране лица којима је приступ том систему омогућен.

Планирано је да се у наредном периоду имплементације Тужилаштво за ратне злочине обрати Тужилаштву Механизма како би се омогућио приступ ширем кругу корисника у ТРЗ.

ЈАЧАЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ КАПАЦИТЕТА ТРЗ

Од 2018. године до децембра 2021. године ојачани су капацитети Тужилаштва за ратне злочине. На функцију заменика тужиоца за ратне злочине ступило је 6 лица, док су 3 лица из других јавних тужилаштава упућена у Тужилаштво за ратне злочине на

основу одлуке Републичког јавног тужиоца. Тренутно 11 лица обавља функцију заменика тужиоца у Тужилаштву. Поред тога, запослена су 2 лица на административним пословима и два тужилачка помоћника, секретар и психолог. Такође, у складу са Акционим планом за ПГ 23, за потребе рада на предметима ангажовани су експерт војне струке, као и саветник у Тужилаштву за ратне злочине.

Просторни услови у Тужилаштву су донекле побољшани адаптирањем и опремањем просторије коју користи Служба за информисање и подршку оштећенима и сведоцима. Међутим, и поред тога недостају додатне канцеларије за запослене.

Оформљена је Група за нормативу и праксу која је задужена за праћење судске и јавнотужилачке праксе на домаћем и регионалном нивоу, праксе Међународног резидуалног механизма за кривичне судове и Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију и Европског суда за људска права.

Материјал који је прикупила Група ће бити систематизован по областима и правним питањима (процесно/материјално право) која су од значаја за рад на предметима ратних злочина. Такође, биће издвојене најважније одлуке Европског суда за људска права и МРМКС.

Активности које ће Група предузимати су: истраживање праксе Вишег и Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине, Врховног касационог суда и Европског суда за људска права; истраживање праксе МКТЈ/МРМКС и судова/тужилаштва у региону; истраживање базе података Републичког јавног тужилаштва-одељка „јавнотужилачка пракса“; редовно праћење стања у предметима који су уступљени регионалним тужилаштвима; редовно праћење прописа који су од значаја за рад Тужилаштва за ратне злочине (кривичних и других закона); учествовање у саветовањима која за тему имају обраду јавнотужилачке и судске праксе; дигитализација и похрањивање на начин који ће бити интерно доступан заменицима, помоћницима и истражитељима; праћење јавнотужилачке праксе кроз приступ интернет страницама Републичком јавном тужилаштву и Апелационим јавним тужилаштвима; предлагање нових обука и издвајање најважнијих радова и тужилачких одлука за праксу Републичког јавног тужилаштва.

Стручно усавршавање

У периоду имплементације Тужилачке стратегије запослени у Тужилаштву су се стручно усавршавали у различитим областима о чему је Тужилаштво детаљно извештавало кроз кварталне прилоге о спровођењу стратешких докумената (АП за ПГ 23, Националне стратегије за процесуирање ратних злочина) који су предвидели активности у том правцу.

Стручно усавршавање је неодвојиви сегмент од повећања ефикасности, а ревидирани Акциони план за Поглавље 23 и Национална стратегија за процесуирање ратних злочина 2021.-2026. обухватају бројне активности у погледу учешћа представника Тужилаштва за ратне злочине и других субјеката у обукама на тему међународног хуманитарног и међународног кривичног права, на тему истражних техника, заштите и подршке жртава и сведока и других.

Стога, ова стратегија обухвата преузимање иницијативе ради реализације и учешћа у обукама у складу са наведеним стратешким документима, између осталог и обуке у области стратешког планирања, информационих технологија и пројектног менаџмента, посебно имајући у виду да је учешће у тим обукама било планирано и у основној Тужилачкој стратегији.

Поред тога, потребно је иницирати и организовати обуке чије је подручје примена Конвенције о присилним нестанцима (члан 23.), као и додатне обуке са Службом за откривање ратних злочина.

Стручна усавршавања ће бити организована у сарадњи са Министарством правде, Правосудном академијом, Републичким јавним тужилаштвом и Државним већем тужилаца кроз семинаре, а реализоваће се у виду обука, радионица, као и домаћих, регионалних и међународних округлих столова и конференција.

Примена нових технологија

У погледу сегмента инфраструктуре који се односи на информационе технологије, у претходном периоду предузети су важни кораци ка унапређењу електронског система управљања предметима у јавном тужилаштву. Крајем 2019. године отпочело се са увођењем електронског система САПО, а Тужилаштву је испоручена техничка опрема неопходна за коришћење овог програма, с тим што је његова имплементација предвиђена за 2022. годину. Велики број запослених завршио је током 2021. године обуку о примени САПО софтвера.

Национална стратегија за процесуирање ратних злочина 2021.-2026. предвиђа низ активности везаних за отпочињање коришћења САПО програма, па ће се пуна пажња посветити имплементацији ових активности.

Такође, уколико се укаже потреба за израду сопственог програмског и рачунарског окружења за електронску анализу и управљање предметима, Тужилаштво

ће иницирати предузимање свих потребних активности у том правцу, у сарадњи са Републичким јавним тужилаштвом и Министарством правде Републике Србије.

-План предистраге и истраге-

У циљу ефикаснијег решавања предмета, у предистрази ће поступајући заменици приликом обраде предмета сачињавати **план предистраге** који ће обухватити следеће:

- дефинисање круга потенцијалних сведока и оштећених;
- дефинисање потенцијално осумњичених лица;
- дефинисање документације коју је потребно прибавити (повредне листе, смртовнице, друга медицинска документација, документација у вези службе у војсци, војне књижице, евиденције војног одсека, наредбе и слично);
- претрага документације Међународног резидуалног механизма за кривичне судове преко ЕДС базе података и преко „официра за везу“;
- провера кроз ПИС – Правосудни информациони систем (претходно је потребно од Службе за откривање ратних злочина затражити утврђивање јединствених матичних бројева за све потенцијалне сведоке и осумњичене; провера пребивалишта; провера матичне књиге умрлих);
- сачињавање редоследа испитивања сведока и потенцијално осумњичених лица (предност дати старијим сведоцима осим уколико посебни тактички разлози не налажу другачији редослед);
- прибављање фотографија (фотографије потенцијално осумњичених лица ради препознавања – преко Службе за откривање ратних злочина и Безбедносно-информативне агенције, са посебним захтевом да се фотографије потражују и путем друштвених мрежа уколико их надлежни органи не поседују у својим евиденцијама);
- прибављање фотографија места извршења кривичног дела уколико постоје.

Заменици тужиоца сачињаваће на кварталном нивоу кратке извештаје о испуњењу наведених тачака из предистраге.

По окончању предистраге поступајући заменик тужиоца, у сарадњи са овлашћеним службеним лицима Службе за откривање ратних злочина, предузеће даље кораке:

- утврдиће доказе и податке које је потребно прибавити, укључујући доказе и податке чије је прибављање предложила одбрана, као и место где се ти докази, односно подаци највероватније налазе;

- предузеће доказне, односно посебне доказне радње, укључујући и оне чије је извођење предложила одбрана;

-утврдиће круг сведока које је потребно испитати, уз утврђивање њиховог пребивалишта и прибављање евентуално раније датих изјава, односно транскрипата са суђења;

-уколико је током предистраге дошло до прикупљања додатне чињеничне грађе, конкретизоваће даљи правац и обим претраге ЕДС базе у циљу прибављања података и доказа и везано за подношење захтева официру за везу за претрагу и прибављање доказа у вези са конкретном истрагом из базе података Тужилаштва МКТЈ, те за претрагу и прибављање релевантних транскрипата и доказних предмета од Секретаријата МКТЈ;

-утврдиће да ли су испуњени услови за покретање финансијске истраге;

-испитаће да ли би у конкретном случају било целисходно иницирати закључење споразума о признању кривичног дела са окривљеним;

-предузеће друге мере и радње како би истрага била спроведена у законом предвиђеном року;

-утврдиће динамику и начин извештавања о спроведеним активностима између Тужилаштва за ратне злочине и Службе за откривање ратних злочина.

Уколико се у току истраге покаже да поступак треба проширити на које друго кривично дело или против другог лица, поступајући заменик тужиоца ће наредбом проширити истрагу. Поступајући заменик тужиоца ће настојати да утврди постојање оваквих околности у што ранијој фази истраге, како би се спровела јединствена истрага и избегло касније спајање поступака и одуговлачење.

Сарадња са Службом за откривање ратних злочина (СОРЗ)

Тужилаштво је током досадашњег периода имало квалитетну сарадњу са СОРЗ која се одвијала кроз редовно одржавање састанака и консултација са циљем расветљавања кривичних дела ратних злочина и проналажења њихових учинилаца.

Начелник СОРЗ и Тужилац за ратне злочине усвојили су заједничка интерна правила о раду. За рад на појединачним предметима формиран су заједнички тимови који редовно одржавају састанке у циљу координације активности. Формиран је и стратешки тим у сврху одређивања циљева и одлучивања у питањима од заједничког значаја, а чине га тужилац за ратне злочине и његови заменици, као и чланови СОРЗ – начелник и руководећи састав у Одељењу за откривање кривичних дела против човечности и међународног права и трагање за несталим лицима.

Такође, Тужилаштво је у више наврата организовало Округле столове са представницима СОРЗ-а, а последњи Округли сто је организован у децембру 2021. године на иницијативу Тужиоца за ратне злочине када је разматрана реализација тема

будућих округлих столова и online семинара које је потребно организовати у складу са активношћу 1.4.5.1. из Акционог плана за Поглавље 23 на тему „Основи комуникације са медијима“.

Наставиће се и по потреби интензивирати даља сарадња Тужилаштва за ратне злочине са Службом за откривање ратних злочина, у циљу убрзања поступака и решавања свих спорних питања кроз: заједничке састанке представника ТРЗ и СОПЗ, рад заједничких тимова и кроз заједничке обуке и друге облике стручног усавршавања.

Афирмисање примене института признања кривичног дела

Као један од механизма унапређења ефикасности у раду у постојећој Тужилачкој, али и у Националној стратегији за процесуирање ратних злочина препозната је потреба за широм применом споразума о признању кривичног дела, прво кроз закључење споразума између тужиоца и окривљеног, а потом и доношењем пресуде на основу закљученог споразума.

Бенефити примене овог института су вишеструки будући да се његовом применом знатно умањују трошкови поступка, а са друге стране обезбеђује се остваривање права на суђење у разумном року као једно од основних људских права загарантованих Уставом и међународним актима.

У складу обавезом установљеном НСПРЗ (2021-2026) Тужилаштво ће иницирати ширу примену овог института, као и споразума о сведочењу окривљеног увек када се за то стекну законом прописани услови.

У оквиру Плана и програма рада ТРЗ успоставиће се обавеза да се у законским оквирима, у сваком појединачном предмету размотри да ли има места примени споразума о сведочењу или о признању окривљеног.

Тужилаштво ће нарочито посветити пажњу закључењу споразума о признању са окривљеним који може помоћи у расветљавању судбине лица која се воде као нестала.

Тужилац за ратне злочине иницираће обуке и стручне скупове на тему примене наведених института са циљем размене искустава са другим јавним тужилаштвима, судовима, као и регионалним институцијама које се баве процесуирањем учинилаца ратних злочина, ради бољег разумевања и њихове чешће примене.

Обезбеђење поверљивости истраге и сведочења

Унапређење процеса поверљивости истраге једна је од мера НСПРЗ (2021-2026) у оквиру посебног циља који се односи на повећање ефикасности поступака за ратне злочине, а о важности овог питања говори и чињеница да се нашло у једном од Прелазних мерила и активности у ревидираном Акционом плану за Поглавље 23 (активности под 1.4.4. и 1.4.5.). Крајњи циљ је да се обезбеди пуна поверљивост истраге и сведочења.

Будући да је ова мера постојала и раније у оквиру Тужилачке стратегије, у досадашњем периоду имплементације Стратегије Тужилаштво је у континуитету предузимало мере за заштиту података од неовлашћеног приступа, објављивања и сваке друге злоупотребе, у складу са Законом о заштити података о личности.

Дана 20. марта 2019. године донет је Правилник о анонимизацији оптужница са циљем заштите података о личности учесника у поступцима који се воде пред овим тужилаштом. Наведеним Правилником једнообразно је уређен начин анонимизације оптужница и других тужилачких одлука које се објављују на интернет страници ТРЗ и достављају заинтересованим лицима на основу захтева за приступ информацијама од јавног значаја.

Дана 03. септембра 2019. године именовано је лице за заштиту података о личности у Тужилаштву за ратне злочине. Сва лица која су запослена у Тужилаштву упозната су са обавезом чувања тајних и поверљивих података, сагласно одредбама Закона о тајности података и осталих законских и подзаконских аката и Упутством о обавези заштите и чувања тајних и поверљивих податка уз које је достављен преглед важећих материјалних прописа који се односе на тајне и поверљиве податке, обавезу њихове заштите и чувања и преглед свих важних одредаба прописа који се односе на тајне и поверљиве податке.

До сада није било услова за подношење захтева за покретање прекршајног поступка због постојања основане сумње да је извршен прекршај из члана 73. Закона о јавном информисању.

Тужилаштво ће се старати о даљој доследној примени свих интерних аката у области заштите личних података, као и о примени члана 10. став 2. Законика о кривичном поступку⁴.

⁴ Члан 10.ст.2 ЗКП гласи: „Податак о томе да ли се против неког лица води истрага, јавни тужилац ће на захтев доставити само суду, другом јавном тужиоцу или полицији, а окривљеном, његовом браниоцу или оштећеном када су испуњени услови прописани у чл. 297 овог законика.“

У сарадњи са Службом за откривање ратних злочина и Јединице за заштиту организоваће се округли столови и предавања о основама комуникације са медијима а у складу са обавезом из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 и Националне стратегије за ратне злочине.

С обзиром на то да су сведоци и оштећени у поступцима за ратне злочине у Националној стратегији за остваривање права жртава и сведока кривичних дела препознати као посебно осетљива категорија, професионалном тајном сматраће се и они подаци, односно информације до којих дођу запослени у Служби за информисање и подршку оштећенима и сведоцима.

Тужилац и лице овлашћено за приступ информацијама од јавног значаја стараће се о доследној примени члана 10. став 2 Законика о кривичном поступку и свих других релевантних аката у области заштите личних података.

Одбрана окривљеног

Носиоци јавнотужилачке функције у Тужилаштву за ратне злочине поступају у складу са важећим прописима, поштујући претпоставку невиности, право на правично суђење и право на суђење у разумном року.

Тужилаштву до сада није поднет ниједан захтев за покретање прекршајног поступка због постојања основа сумње да је извршен прекршај из члана 73. Закона о јавном информисању и медијима. Запослени у Тужилаштву који су задужени за односе са јавношћу у свему се придржавају обавезе да својим изјавама које се односе на окривљене не повређују њихова права ни на који начин.

С обзиром да је чест случај да се заинтересована лица обраћају Тужилаштву са захтевом за приступ информацијама од јавног значаја у коме се траже подаци из предмета који је у преткривичној или истражној фази, овлашћено лице за приступ информацијама од јавног значаја приликом поступања по захтевима на основу Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и друга овлашћена лица у Тужилаштву, води рачуна о примени члана 10. став 2. Законика о кривичном поступку⁵. У свему се поштују препоруке Венецијанске комисије о европским стандардима у погледу независности правосуђа везане за поступање тужилаштва.

⁵ Чл. 10. став 2 ЗКП „Података о томе да ли се против неког лица води истрага јавни тужилац ће на захтев доставити само суду, другом јавном тужиоцу или полицији, а окривљеном, његовом браниоцу или оштећеном када су испуњени услови прописани у члану 297. овог законика.

Тужилаштво ће наставити да у потпуности поштује претпоставку невиности, право на правично суђење и право на суђење у разумном року, као и остале обавезе у погледу права окривљених установљене законским и подзаконским актима.

Финансијске истраге и одузимање имовине стечене кривичним делом

Покретању финансијских истрага пажња је посвећена кроз активности у новој Националној стратегији за процесуирање ратних злочина које ће бити обухваћене мерама и Акционим планом уз ову Стратегију.

Од отпочињања имплементације Тужилачке стратегије није било законских услова за покретање финансијских истрага, нити покретања поступка за трајно или привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела у предметима из надлежности ТРЗ.

У наредном периоду биће формирана радна група у Тужилаштву за ратне злочине са задатком да обави преглед предмета и утврди у којим случајевима постоји могућност покретања финансијских истрага против учинилаца.

Поступајући заменици ће донети наредбу о покретању финансијске истраге након што утврде постојање основа сумње да окривљени поседује имовину проистеклу из кривичног дела. По испуњењу законских услова, поступајући заменици поднеће захтев за привремено одузимање имовине или наредбу о забрани располагања имовином.

Циљ активности у Акционом плану одређен је у складу са НСПРЗ и подразумева повећање броја поступака у којима су покренуте финансијске истраге. Активности ће бити усмерене на сарадњу са другим релевантним државним органима ради откривања имовине која је у несразмери са законским приходима окривљеног, као и учешће у различитим облицима стручног усавршавања ради размене искустава на тему финансијских истрага у предметима ратних злочина.

ЗАШТИТА И ПОДРШКА СВЕДОЦИМА И ЖРТВАМА КРИВИЧНИХ ДЕЛА

-Заштита сведока и жртва-

У предметима ратних злочина исказ сведока и жртва представља најважније доказно средство од ког у немалом броју случајева зависи исход кривичног поступка. Стога су њихова заштита и подршка били и остали основни циљ и Тужилачке стратегије и НСПРЗ. Са циљем додатног осигурања адекватног спровођења овог посебног циља, сарадња Тужилаштва и Јединице за заштиту подигнута је на виши ниво кроз Протокол о сарадњи закључен 06. јула 2017. године.

Тужилаштво ће наставити да непосредно и у сарадњи са Јединицом за заштиту пружа сву неопходну помоћ заштићеним сведоцима и сведоцима у програму заштите и њиховим породицама и по њиховом сведочењу на главном претресу, а посебно у погледу њихове безбедности и физичког и психичког здравља, као и побољшања животних услова у којима бораве. Тужилаштво ће о тим лицима водити посебну евиденцију.

Представници Тужилаштва за ратне злочине и Јединице за заштиту формирали су заједничке тимове и одржавају редовне састанке како би делотворније и ефикасније обављали послове и задатке из своје надлежности, а све у циљу унапређења заштите учесника у кривичном поступку.

Поред процесних мера заштите и подршке сведоцима и жртвама предвиђене ЗКП-ом, Закон о заштити учесника у кривичном поступку регулише иницирање и спровођење мера ванпроцесне заштите сведока. Поступајући заменици тужиоца иницирају различите процесне и ванпроцесне мере заштите сведока увек кад се за тим укаже потреба, било да се ради о посебно осетљивом сведоку или сведоку коме је због давања исказа угрожена безбедност. Ово се посебно односи на сведоке који су на одређен начин и сами учествовали у извршењу кривичног дела али су решили да у потпуности открију своја сазнања у вези са кривичним делом и извршиоцима.

Тужилаштво за ратне злочине настоји да унапреди стручност свих запослених који ступају у контакт са сведоцима и жртвама, а превасходно чланова Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима.

Тужилаштво за ратне злочине пружа пуну подршку раду Јединице за заштиту кроз активно учешће на семинарима које Јединица за заштиту организује у сврху подизања свести о значају програма заштите код надлежних органа у Републици Србији.

Представници Тужилаштва за ратне злочине, заједно са представницима Јединице за заштиту учествују у програмима обуке и семинарима у области заштите

сведока. Ови програми су се организовали у оквиру пројекта WINPRO III, који се реализовао кроз програм IPA 2015/370- 989.

Тужилаштво за ратне злочине ће настојати да интензивира захтевање статуса **посебно осетљивог сведока** за сведоке-оштећене и за сведоке за које се процени да би могли бити угрожени од стране самих извршилаца или са њима повезаних лица, као и на сведочењу путем видео-конференцијске везе, када сведок за тиме изрази жељу, као и када тако диктирају околности.

Тужилаштво за ратне злочине ће инсистирати да се у пракси спроводи мера заштите промене идентитета из члана 14. става 1. тачке 4. Закона о програму заштите учесника у кривичном поступку, односно да се нађе законско решење за практичну примену те мере.

Што се релокације сведока тиче Тужилаштво ће, свесно важности коју та мера има приликом заштите сведока, иницирати да се са другим државама потпишу споразуми путем којих би било могуће да лице које се налази у програму заштите буде релоцирано у иностранство.

Од Јединице за заштиту затражиће се подршка у едукацији запослених који ступају или за које се може очекивати да ће ступати у контакт са сведоцима у програму заштите, са циљем потпуног разумевања правног и институционалног оквира заштите учесника у кривичном поступку, као и стицање практичних знања и вештина до нивоа оспособљености потребне за рад у Тужилаштву за ратне злочине.

Тужилаштво је иницирало закључење споразума о сарадњи у области заштите, подршке и помоћи оштећенима са другим тужилаштвима и судовима у региону, које се очекује у наредном периоду; организацију заједничких обука за судије, тужиоце и запослене у службама подршке оштећенима и сведоцима са циљем ефикасне примене споразума о сарадњи и унапређења процесне заштите, као и организацију регионалних састанака за судије, тужиоце и запослене у службама подршке оштећенима и сведоцима са циљем размене искустава, превазилажења проблема и унапређења процесне заштите.

Представници Тужилаштва ће узети учешће на научним и стручним скуповима у организацији академске заједнице и струковних удружења чије су теме везане за положај оштећених и сведока у поступцима за ратне злочине.

У складу са активностима из Националне стратегије за процесуирање ратних злочина (активност под 3.5.1.19) Тужилаштво ће примењивати јаче процесне гаранције за жртве ратних злочина након усвајања и ступања на снагу измена и допуна Законика о кривичном поступку које се очекују у делу који се односи на процесне гаранције.

-Подршка сведоцима и оштећенима-

С обзиром на посебну тежину који имају предмети ратних злочина, те услед чињенице да су сведоци и оштећени лица која су присуствовала или имају важна сазнања о извршењу најтежих кривичних дела, што често оставља дуготрајне последице, подршка и пружање квалитетних основних информација пре и у току кривичног поступка неопходна је и од непроцењивог је значаја за успех поступка.

Основни документ којим се установљава подршка жртвама кривичних дела је Директива 2012/29/ЕУ Европског парламента и Савета о успостављању минималних стандарда права, подршке и заштите жртава кривичних дела. У складу са наведеном Директивом, а са циљем унапређења положаја жртава и сведока у кривичним поступцима за ратне злочине, питање подршке овој категорији лица препознато је у Националној стратегији за процесуирање ратних злочина 2021.-2026. а посебно у Националној стратегији за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији (2020.-2025.). Значај подршке жртвама у предметима ратних злочина је препознат и у Заједничкој позицији ЕУ за Поглавље 23⁶.

Са циљем пружања подршке сведоцима и оштећенима у Тужилаштву за ратне злочине 03. априла 2017. године формирана је Служба за информисање и подршку оштећенима и сведоцима (у даљем тексту СИП).

У СИП је распоређено 9 запослених: 3 заменика тужиоца од којих је један координатор, 4 тужилачка помоћника, секретар и психолог. Тиме је, заједно са Службом за помоћ и подршку оштећеним и сведоцима Вишег суда у Београду формирана целина која омогућава континуитет подршке и помоћи сведоцима и оштећенима кроз све фазе поступка.

Циљ ревидиране Тужилачке стратегије кроз активности прецизиране у Акционом плану у погледу пружања подршке односиће се на даље унапређење механизма заштите и подршке сведоцима и жртвама у поступцима за ратне злочине и усаглашавање подршке са стандардима ЕУ и међународним стандардима, како би жртве и сведоци били на одговарајући начин заштићени.

Тужилаштво је учествовало у раду Радне групе за израду Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела која је усвојена на седници Владе Републике Србије дана 30. јула 2020. године (<https://www.mpravde.gov.rs/files/Strategija.docx>). Овом стратегијом је предвиђено да Служба за информисање и подршку оштећенима и сведоцима при ТРЗ буде уједно и

⁶ „ЕУ охрабрује Србију да усагласи подршку жртвама и сведоцима са стандардима ЕУ и међународним стандардима и да повећа надлежности службе за заштиту сведока и подршку. ЕУ подсећа Србију на правне тековине о правима жртава и позива је да пренесе правне тековине много пре приступања.“

једина служба која ће функционисати при тужилаштву, док ће све остале бити при вишим судовима. Оно што је посебно важно са становишта овог Тужилаштва је чињеница да су тиме, наведеном Стратегијом, жртве ратних злочина препознате као нарочито осетљива категорија жртава.

Служба треба да обезбеди жртвама: информације, савете и подршку о њиховим правима, укључујући приступ доступним механизмима за накнаду штете проузроковане кривичним делом; њихов положај у кривичном поступку; припреме за учешће у поступку; емоционалну и по потреби, психолошку подршку; савете о ризику и спречавању секундарне и поновљене виктимизације.

Служба за информисање и подршку оштећенима и сведоцима при Тужилаштву наставиће да ради и у оквиру Националне мреже служби подршке. Планирано је предузимање неопходних техничких мера ради потпуног усклађивања са правилима и процедурама које ће регулисати рад новоуспостављених служби подршке при вишим судовима. Ближи опис радњи које предузимају запослени у Служби дат је у Правилнику о раду СИП који ће бити ревидиран у складу са постављеним роком.

У складу са Акционим планом за Поглавље 23 обезбеђена је психолошка подршка у оквиру СИП - у јануару 2021. године у Тужилаштву је запослен психолог ради пружања стручне помоћи жртвама и сведоцима, а током јануара 2022. године опремљена је и стављена у функцију посебна просторија за рад са жртвама и сведоцима.

Током примене Тужилачке стратегије унапређен је систем информисања сведока и жртава о току процеса преко интернет странице Тужилаштва.

Тужилаштво за ратне злочине ће унапредити своју интернет страницу у погледу садржаја усмерених на информисање жртава и сведока о правима и заштити која им припада и упоредо радити на подизању свести опште јавности у овој области.

Наиме, како би се жртвама и сведоцима омогућило право на добијање информација у складу са чл. 4. Директиве 2012/29/ЕУ и Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина, на интернет страници Тужилаштва за ратне злочине објављене су детаљне информације о раду СИП-а, обавештење за сведоке и оштећена лица и брошура Републичког јавног тужилаштва (до сачињавања нове брошуре у складу са активношћу из Националне стратегије за процесуирање ратних злочина).

Страница ће бити унапређена у погледу садржаја усмерених на информисање жртава и сведока о правима која им припадају, али и у правцу подизања свести опште јавности у овој области. Подаци о раду Службе биће доступни и путем интерактивне

мапе која представља адресар организација, служби и институција које пружају помоћ и подршку жртвама кривичних дела у Републици Србији. Мапа је направљена након резултата истраживања организације Европска помоћ жртвама и Виктимолошког друштва Србије.

Помоћ психолога и осталих лица која су распоређена у Службу, биће усмерена ка индивидуалној процени сведока и оштећених и њихових потреба и укључиваће психолошку, емотивну, административну и техничку подршку у зависности од потребе тих лица.

Након отпочињања примене Тужилачке стратегије представници СИП су присуствовали бројним домаћим и регионалним конференцијама, састанцима, округлим столовима и обукама, о чему је редовно извештавано у оквиру прилога за стратешка документа и кроз годишње извештаје о раду. Од значајнијих би требало издвојити обуке у оквиру WINPRO пројекта, као и регионалне састанке на нивоу пружалаца подршке сведоцима у оквиру „Регионалног пројекта о ратним злочинима“ које су подржали UNDP и Влада Уједињеног Краљевства у новембру 2019. и јуну 2020. године.

У циљу сагледавања рада Службе, лица распоређена у Службу водиће прецизну статистику о броју предмета и о броју сведока и оштећених којима је пружена подршка, па су у том правцу у Акционом плану предвиђене активности у погледу достављања извештаја Тужиоцу за ратне злочине о раду Службе и прецизног вођења електронске базе података о пруженој помоћи сведоцима и оштећенима.

Акционим планом су предвиђене мере за остварење циља који обухвата јачање институционалних и административних капацитета Службе и кроз примену стратешких документа који на детаљан начин већ уређују ово питање - унапређење заштите сведока и жртава ратних злочина кроз јачање сарадње између релевантних институција, доследну примену релевантних закона и аката из ове области, укључујући Протокол о сарадњи у области заштите сведока са Јединицом за заштиту, стручна усавршавања и јачање Службе за информисање и подршку, повећање надлежности Службе чији основни циљ остаје ефикасно остваривање права на добијање информација и права на приступ услугама подршке ради олакшавања њиховог учешћа у поступку.

Тужилаштво у оквиру регионалне сарадње континуирано преузима кривично гоњење од тужилаштва у региону, нарочито од Босне и Херцеговине, а сведоци и оштећени чије је сведочење неопходно, настањени су и у суседним државама, па је потребна свеобухватна организација око њиховог доласка у тужилаштво или суд.

Као посебну обавезу у том правцу Тужилачка стратегија 2018-2023 предвиђала је иницирање непосредне сарадње између СИП и одговарајућих служби из региона.

Будући да ова активност није испуњена, а иста је предвиђена НСПРЗ, нова активност биће усмерена на потписивање споразума и његову примену у сарадњи између Службе за информисање и подршку ТРЗ са истим/сличним службама у регионалним тужилаштвима. Циљ је да споразумима ближе дефинишу процедуре у вези контактирања, организације путовања и других значајних питања као што су еветуално пружање заштите у поступку и слично.

У складу са НСПРЗ посебна пажња биће посвећена примени Смерница за унапређење судске праксе у поступцима за накнаду штете жртвама тешких кривичних дела у кривичном поступку. Оштећенима ће се пружати помоћ при попуњавању обрасца за подношење имовинско-правног захтева у кривичном поступку у оквиру програма примарне подршке Службе за информисање и подршку оштећенима и сведоцима.

У наредном периоду Тужилаштво ће извршити стандардизацију рада постојеће Службе при Тужилаштву за ратне злочине ради укључења у националну мрежу, као и спровођење обука о правима жртава кривичних дела за полицијске службенике, судије, тужиоце и професионалце ангажоване у службама подршке оштећенима и сведоцима.

Запослени у Тужилаштву ће наставити учешће у научним и стручним скуповима у организацији академске заједнице и струковних удружења (жртава) чије су теме везане за положај оштећених и сведока у поступцима за ратне злочине.

У складу са предлогом из НСПРЗ наставиће се са континуираним стручним усавршавањем поступајућих заменика у области одлучивања о имовинскоправном захтеву, чиме би се омогућила континуирана примена Смерница које је усвојио Врховни касациони суд и унапредила тужилачка пракса у погледу прикупљања доказа од значаја за одлучивање о имовинскоправном захтеву у кривичном поступку.

Сарадња са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (МРМКС)

Значај сарадње са МРМКС препознају најважнији стратешки документи - Национална стратегија за процесуирање ратних злочина и ревидирани Акциони план за поглавље 23 којима су дефинисане конкретне активности за унапређење ове сарадње. Судски списи МРМКС, а раније Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, као и доказни фонд Тужилаштва Механизма су изузетно значајни извори података и доказа за поступке у надлежности Тужилаштва за ратне злочине.

Тужилаштво МРМКС је до сада у више наврата Тужилаштву за ратне злочине уступило обимне истражне материјале који су достављени заменицима тужиоца на разматрање и обраду, што је дало резултате будући да је више поступака започето на основу те документације, посебно у току 2020. године и резултирало подизањем оптужнице против високорангираног учиниоца 2021. године.

Сарадња се претежно реализује путем захтева за помоћ. Тужилаштва су закључила Меморандум о разумевању који регулише поступак прибављања, односно уступања доказа и података од значаја за поступке из надлежности Тужилаштва за ратне злочине, путем захтева за помоћ и путем директног приступа документима из база података Тужилаштва МКТЈ и МРМКС.

Континуирано се одвија заједнички пројекат МРМКС и Европске комисије “Национални тужиоци у посети” који омогућује боравак и рад представника ТРЗ при Тужилаштву МРМКС. ТРЗ је имало канцеларију у просторијама Тужилаштва МРМКС, али услед пандемије коронавируса, почев од октобра 2020. године „официр за везу“ посао обавља из канцеларије у Београду.

“Официр за везу” наставиће да упућује захтеве у име матичног тужилаштва, стараће се о њиховом уредном и благовременом удовољењу, обављаће службену комуникацију са службеницима Секретаријата МРМКС и Тужилаштва МРМКС који раде на захтевима за помоћ (одржаваће консултативне састанке током којих ће се дефинисати тежиште рада у складу са уоченим потребама и налозима поступајућег тужиоца у конкретном предмету, подносиће допунске захтеве итд.).

Након отпочињања имплементације Тужилачке стратегије настављена је сарадња путем одржавања састанака на нивоу главних тужилаца и других представника институција. Састанци су одржавани у склопу припрема полугодишњих извештаја које главни тужилац подноси Савету безбедности Уједињених нација, као и бројних радних посета МРМКС, те поводом заједничких обука.

У одређеном броју предмета који се воде пред Тужилаштвом за ратне злочине у којима се користи уступљена документација од Резидуалног механизма или МКСЈ, достављене су изјаве и транскрипти сведочења сведока и жртава према којима су примењене мере заштите, али су одређени делови докумената затамњени или избрисани ради заштите идентитета тих лица.

С обзиром на значај ових материјала, заменици тужиоца су подносили захтеве за измену и укидање заштитних мера и достављање транскрипата и изјава у изворном облику, чему је претходила њихова детаљна процена о значају тих материјала за доказивање у конкретном предмету. Током 2021. године у два кривична предмета усвојени су захтеви Тужилаштва за ратне злочине поднети председнику МРМКС за измену, односно укидање заштитних мера у односу на одређене сведоке и достављање њихових изјава и транскрипата у интегралном облику.

У сарадњи са Механизмом спроведене су две значајне обуке - у периоду од 08.04. до 12.04.2019. године спроведена је „Практична обука о истраживању и кривичном гоњењу сексуалног насиља везаног за сукобе као међународног злочина“, а крајем 2019. године “Уводна обука” у Хагу, када су се новоизабрани заменици ближе упознали са начином рада Механизма.

Током 2021. године спроведен је заједнички пројекат ТРЗ и МРМКС који обухвата детаљну анализу свих случајева позитивне сарадње тужилаштва у погледу анализе предмета категорије II, размењених захтева за помоћ, предмета који се тичу регионалне сарадње, предмета где су уступљени докази, документи и информације, као и предмета у којима су обезбеђени сведоци.

Утврђено је да велики број транскрипата сачињених пред МКТЈ и МРМКС могу бити од значаја за предмете који се воде пред Тужилаштвом за ратне злочине, јер обилују информацијама и, поред података о предмету сведочења, пружају и формалне податке о доказним предметима.

У наредном периоду Тужилац за ратне злочине ће поново покренути питање превођења поменутих транскрипата на српски језик, како би се у што скорије време омогућило њихово коришћење у поступцима у Републици Србији. До тада, приликом поступања у конкретним предметима, када Тужилаштво препозна потенцијални значај појединих транскрипата, одмах ће се приступити њиховом превођењу.

Тужилаштво Механизма пружа велики допринос унапређењу сарадње на регионалном нивоу. Учешће у састанцима и конференцијама од стране представника Механизма доприноси јачању поверења међу институцијама и шаље позитивну поруку у заједничкој борби против некажњивости учинилаца ратних злочина.

Имајући у виду изнето, као и мере и активности из Националне стратегије за процесуирање ратних злочина, те ревидираног Акционог плана за поглавље 23, циљ 5 ревидиране Тужилачке стратегије је унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове.

Интензивирање сарадње са МРМКС, са акцентом на додатно превођење и коришћење транскрипата који би били коришћени у поступцима пред домаћим органима, а особито наставак стручних обука са представницима ТРЗ, предлаже се новом НСПРЗ, па ће кроз Акциони план бити обухваћене и ове активности.

Активна сарадња са Механизмом обухватаће и у наредном периоду заједничку анализу и обраду предмета, одржавање детаљних техничких дискусија, пружања помоћи у виду стратегије случаја, помоћи у размени доказа који су на располагању, обезбеђење додатних доказа и подршке у погледу питања заштите сведока и помоћ у сарадњи на регионалном нивоу.

Планирано је да се у наредном периоду иницирају различити видови заједничког стручног усавршавања, а Тужилац је у том правцу већ предузео конкретне кораке.

Везано за вођење поступака за кривична дела која се односе на непоштовање суда и судских поступака за ратне злочине који се воде пред Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове, Тужилаштво је почев од октобра 2021. године па надаље активно укључено у поступак пружања помоћи Тужилаштву Механизма везано за ове поступке.

Планирано је да се одржи континуитет у сарадњи који је до сада постигнут, уз интензивирање појединих активности. Мере и активности које су постављене у ревидираном Акционом плану за Поглавље 23 и Националној стратегији за процесуирање ратних злочина 2021-2026 бројне су и детаљно уређују облике сарадње са МРМКС и за циљ имају њено унапређење, те су инкорпориране и у Акциони план уз ову стратегију. Акцент ће бити и на наставку сарадње у предметима категорије II, који су у овој стратегији препознати као приоритетни, будући да се по својој структури могу подвести под категорију сложених предмета.

САРАДЊА СА РЕГИОНАЛНИМ ТУЖИЛАШТВИМА

Због природе кривичних дела ратних злочина који су предмет поступања Тужилаштва за ратне злочине, а који су се десили на територији бивше СФРЈ у периоду од 1991. до 1995. године из надлежности овог Тужилаштва, за успешно процесуирање и привођење правди учинилаца неопходан услов је чврста регионална сарадња.

Један од главних циљева Тужилачке стратегије 2018.-2023., као и ревидиране Тужилачке стратегије 2022-2026 у складу са АП за Пг 23 и НСПРЗ је унапређење регионалне сарадње у области истраге и ратних злочина (циљ 3).

У циљу уређења међусобних односа у регионалној сарадњи закључени су бројни споразуми, протоколи и меморандуми о сарадњи са државама и тужилаштвима у региону. Основ за регионалну сарадњу налази се у Закону о међународној правној помоћи и у билатералним уговорима (прецизан списак доступан на интернет страници ТРЗ у секцији „Прописи“). До сада је та сарадња обухватала уступање информација и доказа, уступање и преузимање кривичног гоњења између држава, као и пружање помоћи и подршке сведоцима и оштећенима, а значајнија питања су се највећим делом решавала кроз билатералне састанке и конференције.

Сарадња са Босном и Херцеговином се показала ефикасном нарочито у подручју примене института преузимања кривичног гоњења. Од почетка примене Тужилачке стратегије удео оптужница у предметима у којима је преузимано кривично гоњење од Тужилаштва Босне и Херцеговине био је значајан и остварени су добри резултати.

У периоду имплементације Тужилачке стратегије (2018-2023) чак 18 оптужница подигнутих против 20 лица резултат је преузетог кривичног гоњења од надлежних органа Босне и Херцеговине и потврда је успешне регионалне сарадње са БиХ.

Од тога, поступци против 10 лица су у току, против 6 лица донете су осуђујуће пресуде, против 1 лица оптужнице су одбачене због њихове процесне неспособности, док је поступак обустављен у односу на 3 лица због њихове смрти.

У циљу бољег коришћења капацитета којим располаже, планирано је да Тужилаштво од регионалних тужилаштава прибави информације о приближном броју предмета за које постоји могућност да гоњење буде уступљено Србији, уз одређивање временског оквира за уступање.

Тужилачка стратегија 2018.-2023. је предвиђала активну обавезу Тужилаштва за ратне злочине у ангажовању око наставка одржавања регионалних састанака и конференција, као и проактивнији приступ раду када окривљени није доступан надлежним органима у Републици Србији.

У периоду досадашње имплементације Тужилачке стратегије, регионална и шира међународна сарадња реализовала се кроз стручне скупове у оквиру УНДП пројекта „Јачање регионалне сарадње у процесуирању ратних злочина и потрагама за несталим особама“ и „Палићко-брионског процеса“. У мају 2019. године, а потом у септембру 2021. године и октобру 2022. године на иницијативу тужиоца за ратне злочине Републике Србије у Београду су, уз подршку УНДП и Мисије ОЕБС, одржане регионалне конференције, односно регионални састанци тужилаца у којима су активно учествовале делегације регионалних тужилаштава и Тужилаштва МРМКС, а заједнички закључак учесника био је да постоји потреба за већим бројем поступака за ратне злочине почињене током сукоба на територији бивше Југославије, као и да је регионална сарадња између тужилаштава од кључне важности за постизање тог циља.

Размена захтева за помоћ са регионалним тужилаштвима био је и остао један од основних инструмената пружања помоћи и размене информација у конкретним предметима. Почев од октобра 2021. године интензивирано је поступање по замолницама тужилаштава Босне и Херцеговине и Републике Хрватске, које су се односиле на саслушање сведока или испитивање окривљених држављана Републике Србије који имају пребивалиште на домаћој територији.

Подаци о пруженој правној помоћи Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије на захтев Тужилаштва Босне и Херцеговине након отпочињања примене Тужилачке стратегије 2018-2023

Година	Затражено	Удовољено	Предмети у раду	Неудовољено
2018.	58	55	3	/
2019.	48	42	3	3
2020.	49	33	14	2
2021.	78	40	27	11

Од 78 упућених захтева за помоћ Тужилаштва Босне и Херцеговине, 39 представљају замолнице за саслушање окривљених или испитивање сведока. У 10 случајева Тужилаштво за ратне злочине није удовољило замолницама, на 13 замолница је удовољено, а 16 се налази у раду.

Подаци о пруженој правној помоћи Тужилаштва Босне и Херцеговине на захтев Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије

Година	Затражено	Удовољено	Није одговорено
2018.	43	24	19
2019.	61	48	13
2020.	107	38	69
2021.	154	101	53

Подаци о пруженој правној помоћи Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије на захтев Државног одветништва Републике Хрватске

Година	Затражено	Удовољено	Предмети у раду	Неудовољено
2018.	36	18	15	3
2019.	39	27	9	3
2020.	21	16	5	/
2021.	35	11	18	6

Подаци о пруженој правној помоћи Србије Државног одветништва Републике Хрватске на захтев Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије

Година	Затражено	Удовољено	Није одговорено
2018.	26	13	13
2019.	27	13	14
2020.	101	18	83
2021.	78	42	36

Статистички подаци говоре о томе да сарадња са државним органима Републике Хрватске није довољно ефикасна. У Републици Хрватској се и даље доносе одлуке о суђењу у одсуству. Поред тога, и даље је на снази Закон о ништетности одређених правних аката правосудних тијела бивше ЈНА, СФРЈ и Републике Србије из 2011. године који отежава сарадњу између два тужилаштва, што значи да резултати сарадње у великој мери зависе и од става Министарства правосуђа Републике Хрватске у сваком конкретном предмету.

Остало је отворено питање уступања предмета ратних злочина у случајевима плуралитета кривичног гоњења и изручења домаћих држављана у случају двоструког држављанства, због правних ограничења везаних за екстрадицију сопствених држављана.

Будући да квалитетно вођење предистражних и кривичних поступака зависи у великој мери од регионалне сарадње, првенствено у смислу прибављања доказа, циљ који ревидирана Тужилачка стратегија треба да постигне је снажна сарадња са свим регионалним тужилаштвима и другим државним органима који сарађују на предметима ратних злочина и у том правцу су предвиђене активности кроз Акциони план.

Посебну пажњу потребно је посветити прекограничној сарадњи у области помоћи и подршке жртвама и сведоцима у поступцима за ратне злочине, па ревидирана Стратегија иде у том правцу предвиђајући активности у погледу иницијативе ТРЗ за закључивање споразума о сарадњи између Служби ради ближег уређења овог питања, као и у погледу организације стручних скупова и регионалних састанака на нивоу представника Служби са циљем размене искустава у досадашњој пракси.

Постојање додатног простора у том правцу препознаје и НСПРЗ, а уз то сугерише и потребу за отварањем додатног дијалога у правцу идентификације и отклањања препрека за удовољавањем већег броја захтева за помоћ, као и успостављање механизма заједничких тимова са циљем ефикаснијег прикупљања доказа и размене информација.

Сарадња са Мисијом европске владавине права на АП КиМ – ЕУЛЕКС и Привременим институцијама самоуправе у Приштини

Сарадња са Привременим институцијама самоуправе у Приштини, АП Косово и Метохија одвија се на основу Процедура узајамне правне помоћи предвиђених Техничким протоколом за имплементацију ИБМ,⁷ чији је циљ да се поједностави поступање по захтевима за узајамну помоћ са Привременим институцијама у Приштини. Ова сарадња подразумева пружање узајамне правне помоћи у општим видовима као што су достављање и уручивање аката, докумената, размена обавештења, извођење процесних радњи и слично.

Поступајући заменици су преко Министарства правде Републике Србије прослеђивали захтеве за помоћ ЕУЛЕКС-у.

Подаци о затраженој правној помоћи Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије Специјалном тужилаштву ЕУЛЕКСа у Приштини -на основу Процедура узајамне правне помоћи-

Година	Затражено	Удовољено	Није одговорено
2018.	28	3	25
2019.	22	2	20
2020.	28	3	25
2021.	26	/	26

У наредном периоду радиће се на проналажењу најефикаснијег начина за унапређење овог вида сарадње. Тужилац за ратне злочине иницираће консултације са Републичким јавним тужилаштвом и Министарством правде ради изналагања најбољег начина сарадње у предметима који се односе на догађаје ратних злочина са АП КиМ.

ПИТАЊЕ НЕСТАЛИХ ЛИЦА

Међу основним циљевима Тужилачке стратегије су стручно и ефикасно вођење истрага у циљу откривања локалитета на којима су похрањени посмртни остаци лица страдалих у оружаним сукобима у бившој СФРЈ и процесуирање одговорних лица.

⁷ Процедуре узајамне правне помоћи предвиђене за имплементацију ИБМ усвојене од стране Владе Републике Србије закључком од 07.03.2013. године

Тужилаштво је до сада спровело бројне активности и радило на расветљавању судбине несталих лица у сарадњи са надлежним органима који се баве овим питањем.

Од посебног је значаја сарадња са Комисијом за нестала лица Владе Републике Србије која има мандат да се бави решавањем питања несталих у оружаним сукобима на простору СФРЈ и АП Косово и Метохија.

Основни вид директног унапређења сарадње са Комисијом реализован је кроз закључење Меморандума о сарадњи⁸ чија примена олакшава међусобну размену документације, података и информација за потребе вођења кривичних поступака и решавање случајева несталих лица.

Претраге терена и ексхумације посмртних остатака на простору централне Србије спроводe се по наредби овог Тужилаштва и Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине, док Комисија за нестала лица пружа логистичку подршку и врши рефундацију трошкова.

За потребе вођења конкретних кривичних поступака Комисија за нестала лица на захтев Тужилаштва доставља документацију и податке из својих евиденција, прослеђује информације у вези са околностима нестанка одређених лица и у вези са могућим локалитетима на којима су похрањена тела убијених.

Тужилаштво је са Службом за откривање ратних злочина МУП-а Р Србије и у сарадњи са Комисијом за нестала лица учествовало у истраживању нерешених случајева несталих лица које је обухватало вршење провера и увиђаја лица места ради проналаска потенцијалних гробница у досадашњем периоду имплементације Тужилачке стратегије.

Тужилаштво је учествовало у формирању Експертске групе за решавање случајева несталих лица на простору бивше СФРЈ и преко својих сталних представника континуирано учествује у раду те групе. Представници овог Тужилаштва су редовно прихватили позиве за учешће у радним састанцима које је организовала Комисија за нестала лица Владе Републике Србије са регионалним институцијама које се баве питањем несталих лица, као и састанцима Експертске групе, али и седницама Комисије за нестале.

Током 2020. године сарадња је интензивирана кроз учешће Тужилаштва у састанцима организованим од стране Комисије за нестала лица и Експертске групе за решавање случајева несталих лица на простору бивше СФРЈ.

Тужилаштво је континуирано учествовало и у регионалном пројекту који већ дуго година организује УНДП под називом „Јачање регионалне сарадње у процесуирању ратних злочина и потрагама за несталим особама“, који за циљ има и повећање учинковитости сарадње између регионалних тужилаштава.

⁸ Меморандум о сарадњи Тужилаштва за ратне злочине и Комисије за нестала лица закључен дана 12.06.2018. године.

*Заједничком декларацијом о несталим особама*⁹ у складу са обавезом преузетом у оквиру Берлинског процеса указано је на неопходност осигурања непристрасних и делотворних истрага случајева несталих особа у складу са међународним стандардима људских права и решавање што већег броја случајева несталих особа у наредних пет година, као и активно ангажовање свих домаћих институција које су надлежне за проналажење, односно за идентификацију несталих особа или оних које су укључене у тај процес, како би се истражили сви могући путеви добијања нових података о гробницама, укључујући и обавезу осигуравања одговарајућих ресурса за претраживање архива у потрази за релевантним информацијама, те достављање тих података одговарајућој централној институцији.

Циљ 6 ревидиране Тужилачке стратегије односи се на постизање напретка у расветљавању судбине несталих лица.

Наставиће се са активностима из претходне Стратегије које су по природи континуиране, на првом месту са интензивирањем истрага у правцу откривања локација на којима су похрањени остаци страдалих у оружаним сукобима у бившој СФРЈ.

Потребно је додатно унапредити сарадњу свих институција у Републици Србији које су надлежне за потрагу за несталима, па ће у Акциони план уз ревидирану Стратегију бити укључене нове активности у складу са НСПРЗ 2021-2026.

Кроз спровођење мера омогућиће се и испуњење активности из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 у овој области, а основне мере којима ће се омогућити реализовање наведеног циља су: унапређење сарадње Тужилаштва са државним органима укљученим у процес откривања судбине несталих и ефикасно решавање питања несталих кроз чвршћу регионалну сарадњу.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ У РАДУ ТУЖИЛАШТВА ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ

С обзиром на значај поступака за ратне злочине неопходно је да јавност има лако доступан и непристрасан извор информација о процесуирању учинилаца кривичних дела ратних злочина.

Са тим циљем, у периоду имплементације Тужилачке стратегије израђена је нова интернет страница, а дана 27.12.2018 године одређен је портпарол тужилаштва.

⁹ Лондонски самит за Западни Балкан 2018. „Заједничка декларација о несталим особама у оквиру Берлинског процеса 2018.“

Циљ Тужилачке стратегије 2018.-2023. у погледу транспарентности био је усмерен на подизање свести и унапређење односа друштва према значају процесуирања ратних злочина, па су у том правцу спроведене конкретне активности:

-у складу са одредбама Закона о заштити података о личности и Закона о приступу информацијама од јавног значаја донет је Правилник о анонимизацији оптужница ТРЗ. Сви подаци и информације које се објављују на интернет страни Тужилаштва, као и они који се на основу Закона о приступу информацијама од јавног значаја достављају заинтересованим лицима, усаглашавају се са донетим Правилником;

-сви релевантни и актуелни подаци о раду Тужилаштва садржани су у Информатору о раду¹⁰ који се редовно ажурира и објављује на интернет страници;

-заинтересована лица могу се информисати о распореду главних претреса, а путем интернет странице презентују се све важније активности које Тужилаштво спроводи;

-у досадашњем периоду примене Тужилачке стратегије Тужилаштво је заинтересованим субјектима континуирано пружало информације и кроз обраду захтева у складу са Законом о приступу информацијама од јавног значаја, Законом о заштити података о личности и у складу са другим важећим прописима релевантним за ову област (овлашћено лице за приступ информацијама од јавног значаја током извештајног периода одговорило је благовремено на све поднете захтеве).

Будући да објављивање података из кривичних пријава по којима поступа Тужилаштво, као и података из истраге, не би било у складу са прописима који налажу тајност овог дела кривичног поступка, на сајту Тужилаштва за ратне злочине се објављују информације о предметима тек по подизању оптужнице и завршетку припремног рочишта које је затворено за јавност, сходно одредбама Законика о кривичном поступку.

Однос представника новинарске професије према проблематици ратних злочина важан је за формирање става јавног мњења према раду Тужилаштва за ратне злочине и у том смислу је обука новинара предуслов за квалитетно и објективно информисање јавности о кривичним поступцима ратних злочина.

Ради сагледавања свих аспеката праћења кривичних поступака, потребно је да обуке буду организоване уз истовремено учешће представника полиције (ЈЗЗ и СОПЗ) и Тужилаштва. Из тог разлога, у складу са обавезом из ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 и Националне стратегије за процесуирање ратних злочина наставиће се са организацијом округлих столова и предавања на тему основа комуникације са медијима.

¹⁰ Информатор о раду Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије, сачињен у складу са чланом 39 Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја (Сл. гласник РС, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10) и са Упутством за објављивање информатора о раду државног органа (Сл. гласник РС, бр. 68/10)

Циљ 7 ревидиране Тужилачке стратегије стога представља даље унапређење транспарентности у раду Тужилаштва.

Тужилаштво ће наставити да благовремено и објективно информисе јавност о поступању у конкретним предметима и о осталим активностима које спроводи, водећи рачуна да тиме не штети интересима поступка, уз поштовање права на приватност учесника у кривичном поступку и на начин који неће довести до откривања тајних података, као и о одредби члана 10. Закона о јавном тужилаштву.¹¹ У периоду имплементације Стратегије у више наврата организовани су округли столови и предавања ради бољег разумевања и унапређења комуникације са медијима, а са овом праксом ће, због њеног значаја, бити настављено и у наредном периоду.

НСПРЗ констатује да је неопходно обезбедити пуну транспарентност резултата спровођења Тужилачке стратегије и унапредити дијалог са организацијама цивилног друштва и академском заједницом, па ће се активности које су до сада постојале унапредити са циљем осигурања адекватне и ефикасне сарадње са медијима.

Иницираће се сарадња са Правосудном академијом у циљу едукације полазника Академије и свршених академица везано за материју ратних злочина, како би се кроз спољашњи ПР деловало у стручним круговима на додатном подизању свести о тежини и значају поступака за ратне злочине и едукацији будућих кадрова.

Тужилаштво ће у складу са стратешким документима и задатим роковима припремати извештаје о свом раду које ће у најкраћем року, по њиховом усвајању, постављати на интернет страницу, а о свим важнијим активностима благовремено ће обавештавати јавност.

Кроз наведене активности, али и друге, ближе одређене пратећим Акционим планом, омогућиће се реализација мере 5.4. НСЗПР – унапређење дискурса о суђењима за ратне злочине за чију је реализацију одговорно Тужилаштво за ратне злочине.

ПРЕГЛЕД МЕРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА РЕВИДИРАНЕ ТУЖИЛАЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ

ЦИЉ 1: Повећање ефикасности у поступцима за ратне злочине

Мере за остваривање циља 1:

¹¹ Члан 10. став 2 Закона о јавном тужилаштву прописује да јавно тужилаштво може обавештавати јавност о појединим предметима о којима поступа, у границама својих законом прописаних овлашћења и у складу са интересима поступка, водећи рачуна о заштити приватности учесника поступка.

Мера 1.1. Доследно спровођење плана предистраге и истраге према тексту ревидиране Тужилачке стратегије; формирање листе приоритетних предмета и ефикасно поступање по тим предметима; ефикасна размена података са Службом за откривање ратних злочина

Мера 1.2. Јачање капацитета Тужилаштва за ратне злочине кроз стручно усавршавање

Мера 1.3. Унапређење административних, просторних и институционалних капацитета ТРЗ

Мера 1.4: Афирмисање института споразума о признању и о сведочењу окривљеног, унапређење финансијских истрага

Мера 1.5. Обезбеђење пуне поверљивости процеса истраге

Мера 1.6. Унапређење механизма за остваривање имовинско-правних захтева оштећених

ЦИЉ 2: унапређење система заштите и подршке сведоцима и оштећенима и усаглашавање њиховог положаја у поступку са стандардима ЕУ и међународним стандардима

Мере за остваривање циља 2:

Мера 2.1.: Унапређење коришћење мера процесне и ванпроцесне заштите сведока и оштећених

Мера 2.2.: Унапређење сарадње са Јединицом за заштиту сведока МУП-а РС

Мера 2.3. Унапређење рада Службе за информисање и подршку оштећенима и сведоцима у Тужилаштву за ратне злочине

Мера 2.4.: Омогућавање шире доступности информација у поступцима за ратне злочине жртвама и сведоцима

ЦИЉ 3: Унапређење регионалне сарадње у процесуирању учиналаца ратних злочина

Мере за остваривање циља 3:

Мера 3.1. Оснаживање сарадње путем редовног одржавања састанака и конференција ж

Мера 3.2. Оснаживање сарадње кроз унапређење нормативних аката о сарадњи на нивоу тужилаштва и кроз међусобно ажурно поступање по захтевима за помоћ и замолницама регионалних тужилаштва

Мера 3.3. Јачање сарадње између Служби за информисање и подршку ТРЗ са сродним службама при тужилаштвима у региону

Мера 3.4. Покретање нових поступака кроз преузимање и уступање кривичног гоњења између регионалних тужилаштва

ЦИЉ 4: унапређена сарадња преко ЕУЛЕКС-а са Привременим институцијама самоуправе у Приштини на основу Процедура узајамне правне помоћи

Мере за остваривање циља 4:

Мера 4.1. Унапређена размена захтева за помоћ у складу са Процедурама узајамне правне помоћи усвојених Закључком Владе Републике Србије 05 број 018-1862/2013-1 од 07.марта 2012. године

ЦИЉ 5: Унапређење сарадње са Међународним резидуалним механизмом за кривичне судове (МРМКС)

Мере за постизање циља 5:

Мера 5.1. Одржавање континуитета у сарадњи са Тужилаштвом МРМКС кроз: редовно одржавање састанака, даљу размену захтева за помоћ преко „официра за везу“; континуирани приступ ЕДС бази, као и кроз обучавање представника ТРЗ и пренос знања и праксе

Мера 5.2. Спровођење осталих активности у оквиру мере 4.3. НСЗПР везано за приступ документацији МРМКС и у оквиру активности 1.4.1.5. из ревидираног Акционог плана за поглавље 23

ЦИЉ 6: постизање напретка у расветљавању судбине несталих лица

Мере за остваривање циља 6:

Мера 6.1. Унапређење сарадње Тужилаштва за ратне злочине са другим државним органима Републике Србије укљученим у процес откривања судбине несталих

Мера 6.2. Унапређење ефикасности у решавању питања несталих кроз чвршћу регионалну сарадњу

ЦИЉ 7: Унапређење транспарентности у раду Тужилаштва за ратне злочине

Мере за остваривање циља 7:

Мера 7.1.: Олакшана доступност информацијама везаним за поступке за ратне злочине

Мера 7.2.: Унапређење укупног односа друштва према питању суђења за ратне злочине

ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ТУЖИЛАЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ

Средства за спровођење ове стратегије биће обезбеђена из буџета Републике Србије, из средстава намењених за обављање редовних активности буџетских корисника који су носиоци активности, као и из средстава донатора кроз пројекте које реализују УНДП и Мисија ОЕБС у Републици Србији, у складу са Националном стратегијом за процесуирање ратних злочина за период од 2021. до 2026. године и ревидираним Акционим планом за Поглавље 23 .

Средства предвиђена за реализацију активности у пратећем Акционом плану за 2022. и 2023. годину обезбеђена су и планирана у оквиру буџета носилаца активности из ове стратегије, Законом о буџету Републике Србије за 2022. годину и Законом о буџету Републике Србије за 2023. годину. У наредним годинама спровођења ове стратегије, средства за спровођење активности из Акционог плана биће планирана у оквиру лимита које Министарство финансија утврђује за све буџетске кориснике у процесу припреме и доношења Закона о буџету Републике Србије.

За одређени број мера за које је планирано финансирање из буџета Републике Србије и из средстава донатора, а чије трошкове није било могуће проценити у тренутку доношења ове стратегије, након усвајања стратегије и припадајућег акционог плана ће се приступити даљој процени трошкова.

АКЦИОНИ ПЛАН

Саставни део ревидиране Тужилачке стратегије је Акциони план за њено спровођење.

Акционим планом се прецизније одређују конкретне активности кроз које ће се реализовати свака од мера донетих у оквиру појединачног циља. Поред тога, Акционим планом дефинишу се показатељи успешности, рокови и ресурси за спровођење активности, као и носиоци активности.

Извештавање јавности

Приликом утврђивања модела извештавања јавности Тужилаштво се водило захтевима из основне Стратегије да исти буде јасно дефинисан, ефикасан и одржив.

Наставиће се са редовним извештавањем јавности о спровођењу Тужилачке стратегије на кварталном нивоу, који ће се објављивати у року од 15 дана од дана усвајања извештаја на Колегијуму Тужилаштва. Ти извештаји ће бити јавно објављивани на интернет страници Тужилаштва као и до сада, у секцији „Документа“.

На истом месту, објављиваће се у прописаним роковима и остали значајни извештаји о раду ТРЗ.

За праћење спровођења Тужилачке стратегије биће надлежан Тужилац за ратне злочине и колегијум Тужилаштва како је то предвиђено ревидираним Акционим планом за Поглавље 23.

О спровођењу стратегије и евентуалним препрекама, као и о осталим питањима која искрсну приликом њене примене, биће сачињаване кварталне анализе, а за израду модела извештавања Тужилаштво ће размотрити ангажовање **стручног лица**.

СКРАЋЕНИЦЕ

ТРЗ	Тужилаштво за ратне злочине
НСПРЗ.....	Национална стратегија за процесуирање ратних злочина (2021-2026)
МУП	Министарство унутрашњих послова
СОПЗ	Служба за откривање ратних злочина
ЈЗЗ	Јединица за заштиту
МКТЈ	Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МРМКС	Механизам за међународне кривичне судове
ОЕБС	Организација за европску безбедност и сарадњу
УНДП.....	Развојни програм Уједињених нација
БИА	Безбедносно-информативна агенција
ВБА	Војнобезбедносна агенција
ЕУЛЕКС	Мисија владавине права Европске уније на КиМ
РЈТ	Републичко јавно тужилаштво
МП	Министарство правде
ДОРХ	Државно одвјетништво Републике Хрватске
ЗКП	Законик о кривичном поступку Републике Србије
СИП	Служба за помоћ и информисање оштећених сведока